

Memurluğa Odaklanmış Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma

Şefik ÖZDEMİR*

Öz

Türkiye’de üniversite öğrencilerinin önemli bir kısmının kariyer hedefi, kamuya memur olarak atanmaktır. Ancak devletin memur olmayı isteyen tüm üniversite öğrencilerini istihdam etmesi mümkün görünmemektedir. Bu noktada üniversite öğrencileri için alternatif bir kariyer seçeneği olarak girişimcilik ve üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimleri önemli hale gelmektedir. Bu çalışmanın amacı tamamen memur olmaya odaklanmış üniversite öğrencilerinin girişimcilik dersine olan yaklaşımları ve bakış açılarını tespit ederek dersi ve dersin gerekliliğini değerlendirmektir. Bu amaçla Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda girişimcilik dersi almış ve tek amaçları memur olmak olan 52 öğrenciyle yarı yapılandırılmış bir form aracılığıyla nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmadan elde edilen veriler içerik analiziyle kodlanarak temalar oluşturulmuştur. Elde edilen temalara göre girişimcilik eğitiminin; girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak düşünmelerine, girişimcilik ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerine, yeteneklerinin farkına varmalarına, girişimcilik potansiyellerini ve girişimci ruhlarını ortaya çıkarmalarına, iş fikri üretmeye yönelmelerine ve girişimcilik eğilimlerini arttırmalarına katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca girişimcilik dersinden daha verimli sonuçların elde edilebilmesi için uygulamaya dönük faaliyetlerin yapılması ve uzaktan eğitim ile verilmemesi gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik Dersi, Girişimcilik Eğilimi.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

A Qualitative Research on Views of University Students Aiming Public Service About Entrepreneurship Education

Abstract

The majority of university students have focused on a career goal to be appointed as public servant in Turkey. However, it is not possible for the state to employ all university students who want to become public servants. At this point, entrepreneurship and entrepreneurship trainings in universities become important as an alternative career option for university students. The aim of this study is to detect the approaches and point of view of university students that are completely focused on being a civil servant on the entrepreneurship course and evaluate the necessity of it. Accordingly, a qualitative research has been carried out through a semi-structured form applied to 52 health services vocational school students that have had an entrepreneurship course and have a single aim which is to be a civil servant. Themes were formed through content analysis on the data gained by qualitative research. According to the themes emerged, entrepreneurship education contributed participants’ thinking entrepreneurship as a career choice, developing their knowledge and skills on entrepreneurship, realizing their abilities, revealing their entrepreneurship potential and entrepreneurial spirit, leading towards creating business ideas and increasing their entrepreneurial tendencies. Besides, it is found out that actions that provide application should be carried out and the course shouldn’t be lectured through distance education in order to make the course more productive.

Keywords: Entrepreneurship Education, Entrepreneurship Course, Entrepreneurship Tendency.

Article Type: Research Article

* Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, sefikozdemir@aksaray.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-3005-0570

1. GİRİŞ

Girişimcilik sosyal bilimlerde uzun zamandır gündemde olan ve en fazla araştırılan konulardan birisidir. Girişimcilerin yaratıcı ve yenilikçi iş fikirleri ile açtıkları işletmeler ekonominin hücrelerini oluşturmaktadır. Teknoloji ve inovasyon politikaları açısından ülkeler için son derece değerli olan girişimciler, ülke ekonomilerinin en önemli yapı taşlarından birisidir (Kalyoncuoğlu, Aydın ve Göksel, 2017: 74). Girişimcilik çok boyutlu bir olgu ve ekonomik gelişmenin önemli bir unsuru olarak görülmektedir. Bu durum, girişimciliğin geliştirilmesinin önemini daha etkili bir şekilde ortaya çıkarmaktadır (Doğan, 2015: 79). Girişimciliğin gelişmesine katkı sağlayan en önemli faaliyetlerden birisi girişimcilik eğitimidir. Girişimcilik eğitimi alan katılımcıların, ekonomik ve sosyal katkı sağlayabilecek faaliyetler gerçekleştirerek yoksulluktan işsizliğe, çevre sorunlarından vakıf faaliyetlerine kadar birçok pozitif sonuç üretmeleri beklendiği söylenebilir. Bu nedenle Honig (2004: 270) girişimcilik eğitiminin teşvik edilmesi, daha fazla parasal kaynak ayrılması ve konuyla ilgili önemli pedagojik analizlerin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmacı ayrıca hem akademik çevrenin hem de kamu çevresinin girişimcilik eğitime daha fazla önem vermesinin kritik bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir.

Toplumumuzda küçük yaşlardan itibaren hem ailelerin hem de geleneksel kültürün memurluğu bir hedef olarak göstermesi, öğrencileri eğitim hayatları boyunca bu doğrultuda hedefler belirlemeye yönelttiği ve memur olmak dışındaki alternatif iş seçeneklerini dikkate almadıkları ifade edilebilir. Devletin bu beklenti içinde olan öğrencilerin tamamını veya büyük bir kısmını istihdam etmesi mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de bilimsel ve mesleki temelli inovatif iş fikirlerini oluşturabilecek üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönlendirilmeleri ve girişimciliğe yönelik olumlu düşüncelere sahip olmalarını sağlamanın önemli hale geldiği söylenebilir.

İşte bu çalışma, memur olmaya odaklanmış 52 üniversite öğrencisinin girişimcilik dersine yönelik görüşlerine odaklanmaktadır. Bu nedenle, girişimcilik dersini alan öğrencilerin ders hakkındaki genel görüşleri, dersin üniversite öğrencilerine katkısına yönelik görüşleri, dersin daha verimli olması için yapılması gerekenler ve dersin uzaktan eğitim ile verilebilmesine yönelik soruların sorulduğu nitel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulguların literatüre hem teorik hem de dersin yeniden tasarımına yönelik pratik bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Girişimcinin ve girişimcilik araştırmalarının artan popülaritesine rağmen, iş kurma riskini alıp, işi kuran ve büyüten bunu yaparken de inovatif olan girişimcilerin sayısı bu artışa paralellik göstermemektedir. İnsanları farklı istihdam alternatiflerinin varlığında girişimci olmaya motive etmek kolay değildir. Dolayısıyla, hükümetler, bireyleri girişimciliği seçmeye motive edebilmek için politikalar geliştirmektedirler. Bireylerin girişimciliği bir kariyer alternatifi olarak seçmeye yönlendiren en yaygın araçlardan birisi girişimcilik eğitimidir (Akın ve Demirel, 2015: 16).

Girişimcilik eğitimi, sürekli değişen bir çevrede daha girişimci, yenilikçi ve esnek bir şekilde yer alabilmek için bireyleri gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklerle donatmakla ilgilidir (Ebewo, Rugimbana ve Shambare, 2017: 280). Girişimcilik eğitimi ile katılımcılara bir iş kurmak için gerekli olan bilgileri öğretme, nitelikleri kazandırma, girişimci olma potansiyelini ortaya çıkarma, iş fikri geliştirebilme, piyasadaki fırsatları görebilme ve sosyal fayda oluşturabilme gibi çıktılar üretmesi hedeflendiği ifade edilebilir. Söz konusu çıktıların oluşması piyasaya yeni girişimcilerin girmesi ve girişimci sayısının artarak ekonomik ve sosyal çıktının artmasına vesile olabilir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi ile ilgili çeşitlenmiş araştırmalar yapılarak süreç içerisinde etkin ve verimli sonuç alınmasına

engel durumların tespiti önemlidir. Doğan (2015: 80) potansiyel girişimcileri açığa çıkarmak için girişimcilik niyetleri üzerinde araştırma yapmak ve böylece eksiklikleri girişimcilik açısından görmek ve iyileştirme gerektiren nitelikleri belirlemenin önemli olduğunu ifade etmektedir.

Girişimci davranışların ülkelerin ekonomik zenginliklerini arttırması ve yeniliklerin ortaya çıkmasına katkı sağlayan bir unsur olduğu dikkate alındığında girişimcilik eğitimi ile girişimci olma niyeti arasındaki ilişki ilgi çekici olmaktadır (Mueller, 2011: 55). Literatür incelendiğinde Türkiye’de eğitim ve girişimci özellikler (Örneğin, Eren, 2016; Sarıtaş ve Duran, 2017), girişimcilik eğitimi ve demografik değişkenler (Örneğin, Aksel ve Bağcı, 2016; Salik ve Kaygın, 2015; Özdemir 2015) ve genellikle girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi oluşturup oluşturmadığına yönelik nicel araştırmalara odaklanıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan bazı çalışmalar, girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini ortaya çıkarmada yeterince etkili olmadığını bulgulamışlardır. Örneğin Balaban ve Özdemir (2008) girişimcilik eğitiminin bireyin potansiyelini keşfetmesini hızlandırarak yeteneklerini geliştirip başarı şansını arttırmasına yardımcı olduğunu ancak girişimcilik eğitimi, girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında gerek şart olmasına karşılık yeter şart olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmişlerdir. Benzer bir şekilde Tanrıverdi, Bayram ve Alkan (2016) girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini açığa çıkarmada tek başına yeterli olmadığını tespit etmişlerdir. Kerse, Babadağ ve Kerse (2017) girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini doğrudan anlamlı düzeyde etkilemediğini tespit etmişlerdir. Yine Duran, Büber ve Gümüştekin (2013) girişimcilik eğitiminin girişimcilik hisleri ve potansiyelini geliştirmediğini bulgulamışlardır.

Literatürde girişimcilik eğitimi ile girişimcilik niyeti arasında ters bir ilişki olduğuna yönelik sonuçların tespit edildiği çalışmalar (Örneğin, Von Graevenitz, Harhoff ve Weber, 2010) olsa da konu ile ilgili araştırmaların çoğu girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Örneğin Lorz, Mueller ve Volery (2013) araştırmasında girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe yönelik niyetleri geliştirme arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde Ekici ve Turan (2017) girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini belirlemede anlamlı bir katkı sağladığını tespit etmişlerdir. Yine Fayolle, Gailly ve Clerc (2006) ile Bozkurt, Aslan ve Göral (2011), girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini olumlu olarak etkilediğini bulgulamışlardır.

Girişimcilik eğitiminin üniversite öğrencilerinde fayda oluşturup oluşturmadığına yönelik yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar vardır. Patricia ve Silangen, (2016) Endonezya’da üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimi ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini arttırdığını bulgulamışlardır. Benzer bir çalışmada Barba ve Atienze (2017) mühendislik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetlerini olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Diğer bir çalışmada Sultan, Maqsood, Student ve Shrif (2016) Pakistan’ın önde gelen dört üniversitesinde yaptıkları çalışmada, girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik niyetleri üzerinde olumlu bir etki oluşturduğunu tespit etmiş ve üniversitelerin öğrencileri motive etmek için girişimcilik eğitimi kursları vermesi gerektiğini önermişlerdir. Yine Byabashaija ve Katono (2011) girişimcilik eğitiminin, girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak düşünmeyi ve öğrencilerin özgüvenlerini arttırdığını tespit etmişlerdir. Hussain ve Norashidah (2015) girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik niyetleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu bulgulamışlardır. Bu bağlamda Türkiye’de üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönlendirilebilmeleri, girişimcilik kültürünü benimseyebilmeleri ve geleneksel memur olma mantığının değişebilmesi için girişimcilik eğitiminin rolü önem arz etmektedir.

Literatürde memur olmayı tek kariyer hedefi haline getiren öğrencilerin girişimcilik eğitime ilgi duyup duymadıklarını ve girişimcilik eğitiminin bu öğrencilere fayda sağlayıp sağlamadığı ile ilgili

spesifik çalışmaların sınırlı olması bu çalışmayı yapmaya yöneltmiştir. Bu noktada, tek amacı memur olmak olan, girişimci olmayı düşünmeyen ve geleneksel anlayıştan kopması çok zor olan öğrencilerin girişimcilik eğitimine yönelik düşüncelerinin ne olduğunun tespit edilmesinin alan yazının çeşitlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Literatürdeki bulgular ve ülkemizle ilgili yapılan değerlendirmelere bağlı olarak veri toplamak için geliştirilen sorular şunlardır:

1. Girişimcilik dersi hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Girişimcilik dersinin size katkısı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Sizce girişimcilik dersinin daha faydalı olabilmesi için neler yapılmalıdır?
4. Girişimcilik dersinin uzaktan eğitim ile verilebilmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı Ve Örneklemi

Türkiye’de özellikle son 15-20 yıllık periyotta kamuya en fazla personel alan kurumlarından bir tanesi sağlık bakanlığı olduğu söylenebilir. Bu süreçte personel sayısı 84.281’den 628.052’ye çıkarılmıştır (Tablo 1). Bu durum ailelerin ve öğrencilerin, sağlık personelinin diğer personel gruplarına göre kamuya atanma ihtimallerinin fazla olduğunu düşünmelerine ve öğrencilerin sağlık personeli yetiştiren bölümlere yönelmelerine neden olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda çalışmamız, Aksaray Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda bir dönem boyunca zorunlu ders olarak okutulan girişimcilik dersi işlendikten sonra gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, memur olmak dışında alternatif bir kariyer düşünmeyenler arasından ders işlenmeden önce tespit edilen ve ders bittikten sonra araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 52 öğrenciden oluşmaktadır. Dolayısıyla araştırmamız, memurluğa odaklanmış üniversite öğrencilerinin girişimcilik dersine olan yaklaşımları ve bakış açılarını tespit ederek dersi ve dersin gerekliliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda katılımcıların, girişimcilik eğitimi hakkındaki düşüncelerini, girişimcilik eğitiminin faydasını, daha faydalı olabilmesi için yapılması gerekenleri ve eğitimin uzaktan eğitim ile verilmesine yönelik nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Sağlık Bakanlığı Personel Sayılarının Karşılaştırılması (2002-2008)

2002		2018	
Unvan	Sayı	Unvan	Sayı
Uzman Tabip	14.151	Uzman Tabip	43.034
Asistan	4.288	Asistan	10.138
Tabip	5.597	Tabip	41.275
Diş Tabibi	1.917	Diş Tabibi	10.927
Eczacı	413	Eczacı	3.100
Hemşire, Hemşire Yardımcısı ve Ebe	39.612	Hemşire	127.900
		Ebe	52.772
Diğer Sağlık personeli	18.303	Sağlık Memuru	71.315
		Sağlık Teknikeri	39.239
		Sağlık Hizmetleri Sınıfı	11.667
		Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	31.746
		Teknik Hizmetler Sınıfı	7.280
Avukatlık Hizmetler Sınıfı	470		

		Din Hizmetleri Sınıfı	225
		Yardımcı Hizmetler Sınıfı	21.569
		İdari Destek Görevlisi (696)	2.683
		İşçi + Geçici Personel	152.712
Toplam	84.281	Toplam	628.052

Kaynak: Sağlık İstatistikleri 2002; Sağlık Bakanlığı 2018 Faaliyet Raporu

3.2. Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir. “*Nitel araştırma katılımcıların olayları nasıl anlamlandırdığı ile ilgilenir ve sonuçları sayılardan çok zengin tanımlama ve açıklamalarla ifade eder*” (Işıkoğlu, 2005: 160). Nitel araştırmalarda veri toplama sürecinde zengin içerikler elde edilebilmektedir. Bu nedenle araştırmalarda çokça tercih edilmektedir. Araştırma için öncelikle yarı yapılandırılmış bir veri formu geliştirilerek iki öğrenci ile mülakat yapılmıştır. Elde edilen veriler ile birlikte görüşme formu bir uzmanın görüşüne sunulduktan sonra tespit edilen eksiklere yönelik düzeltmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. Verilerin tamamı okunduktan sonra katılımcıların verdikleri cevaplar, ilgili soruların altında toplanmıştır. Ardından her sorunun altında yer alan cevaplar, okunarak kodlanmış ve benzer kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur.

3.3. Bulgular

Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere “K1, K2,...K52” şeklinde sıralanmış kod isimler verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik dersine olan yaklaşımları ve bakış açılarını tespit etmek için gerçekleştirilen araştırmanın bulguları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Demografik değişken	Frekans	
Cinsiyet	Erkek	8
	Kadın	44
Yaş	20 ve altı	31
	21-25 arası	21

Tablo 2’ye göre katılımcıların büyük bir kısmını kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Benzer bir şekilde katılımcıların büyük bir kısmının yaşı 20 veya 20’nin altındadır.

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen ilk soru “Girişimcilik dersi hakkında neler düşünüyorsunuz?” olmuştur. Öğrencilerin bir kısmının girişimcilik dersi hakkındaki görüşlerinden yapılan alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“*Girişimcilik dersi aslında hayata nasıl kendi çabalarımızla, emeklerimizle ulaşabileceğimizi ve kendi kurduğumuz iş ile kendi paramızı nasıl kazanabileceğimizi öğretmektedir*” (K1).

“*Yetenek ve becerilerimi girişimcilik açısından değerlendirme imkânı verdiği için faydalı olduğunu söyleyebilirim*” (K 19).

“*Bu ders yeni fikirlerin, farklı iş imkânlarının ve mesleklerin ortaya çıkmasına imkân sağladığı için hem bireylere hem de ülkemizin gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır*” (K28).

“Girişimcilik dersi üniversitede eğitim gören, istediği bölüme gelip bu bölümde idealleri olan kişilere yeni fikirler yeni iş kapıları açması açısından faydalıdır. Kişi bölümünde ya da yetenekli olduğu konuda kendi işini oluşturup hayatını bu yönde şekillendirerek katma değer sağlayabilir” (K28).

“Girişimcilik dersi düşüncelerimizi, fikirlerimizi, hayallerimizi ve gelecek hayatımıza yön vermemizi kolaylaştıran bir derstir. Düşündüğümüz ve hep hayalini kurduğumuz iş fikirlerimizi bu derste kolayca test etme şansımız var” (K33).

“Girişimcilik dersi toplumun tüm kesimlerine verilebilecek bir derstir. Bunun sonucunda daha iyi ve mantıklı iş fikirlerinin ortaya çıkması sağlanabilir. Mümkün olması durumunda Türkiye’deki herkes girişimcilik dersi almalı ve en az bir defa girişimci olabilmek için şansını denemelidir” (K36).

“Bu dersi ilk almaya başladığımda çok boş ve gereksiz gibi gelmişti. Böyle bir ders için neden 4 saat verilmiş diye sürekli kendimi sorgularken zaman geçtikçe önemini ve faydasını daha iyi anladım. Şuan düşündüğüm şeylerden bir tanesi bu dersi daha önce neden görmediğimdir” (K38).

“Girişimcilik dersi herkesin alması gereken bir derstir. Özellikle gençlere ışık olabilecek yeni girişimcilerin keşfedilebilmesi için gerekli olan bir derstir. Hatta sadece gençler değil her yaşta insanın istemesi durumunda bu ders verilmelidir” (K40).

“Girişimcilik dersi yeni umutlar edinmemizi sağlamaktadır. Bir şeyi yapmayı istiyorsak vazgeçmeden çabalamamız gerektiğinin bilincine varmamızı sağlayan bir derstir” (K43).

Öğrencilerin girişimcilik dersi hakkındaki görüşlerine yönelik verdikleri cevapların analizi neticesinde Tablo 3’de yer alan temalar elde edilmiştir. Tablo 3’e bakıldığında öğrencilerin önemli bir kısmının girişimcilik dersinin olumlu değişimler ortaya çıkardığına yönelik görüş belirttikleri görülmektedir. Burada en fazla öne çıkan temaların “Girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarma” ve “Hayalleri gerçekleştirme fırsatı” olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili öne çıkan diğer iki önemli tema da “Vizyon değiştirme” ve “Kendi işini kurabilme” olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin girişimcilik dersi hakkındaki görüşlerine yönelik elde edilen diğer temalar sırasıyla; “Herkeseye verilmeli”, “Ülkemize daha çok fayda”, “Yenilikçi düşünmeyi aşılama”, “Cesaret” ve “Fırsatları arama ve bulma”dır.

Tablo 3. Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Hakkındaki Görüşleri

Elde edilen temalar	Frekans
Girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarma	15
Hayalleri gerçekleştirme fırsatı	11
Vizyonu değiştirme	9
Kendi işini kurabilme	7
Herkeseye verilmeli	6
Ülkemize daha çok fayda	5
Yenilikçi düşünmeyi aşılama	4
Cesaret	4
Fırsatları arama ve bulma	2

Yukarıda yer alan temalar incelendiğinde girişimcilik dersinin katılımcılarda girişimcilik ile ilgili yeni bir perspektif kazandırdığı ve girişimcilik faaliyetlerine pozitif bir yaklaşım göstermelerine katkı sağladığı ifade edilebilir. Çalışmada katılımcılara yöneltilen ikinci soru “Girişimcilik dersinin size katkısı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” olmuştur. Öğrencilerin bir kısmının girişimcilik dersinin üniversite öğrencilerine sağladığı katkılar hakkındaki görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Okuduğumuz bölümün istihdamımız için tek şart olmadığını ve tek hedefin okulu bitirip memur olmak olmadığını başka yapabileceğimiz birçok iş olduğunu göstermesi açısından önemli bir katkı sağladı” (K43).

“Girişimcilik dersi insanın yetenek ve fikirlerini ortaya çıkarmak için güzel ve akıcı bir ders. Mezun olacak öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına neyi yapıp yapamayacaklarına ve risk alarak bir işletme kurabileceklerine yönelik bir vizyon kazandırıyor” (K42).

“Öğrencilerin çevrelere başka açılardan ve başka bir açıdan bakmasına olanak veriyor. Girişimcilik eğilimi olanlara hayata atılmaları için fırsatlar sunuyor” (K40).

“Üniversiteden mezun olduğumuzda ve kendi alanımızda iş bulmadığımızda girişimci de olabilmemize yardımcı olabilir” (K1).

“Girişimcilik dersi aslında faydalı bir ders olmasına rağmen üniversitede olmam ve KPSS’den iyi puan alarak memur olmayı hedeflediğim için faydalı bulmuyorum. Daha önce almış olsaydım veya hedeflerimi koymadan önce alsaydım faydalı olabilirdi. Fakat şimdi benim için sadece geçer not alıp geçeceğim bir dersten farklı değil” (K4).

“Gelecekte bir yerlere gelebilmek için sadece okuduğu bölümün değil bir girişimcilik faaliyeti başlatarak da çok güzel yerlere gelinebileceğini aşıyor. Aslında tam olarak kurulan hayallerin ve koyulan hedeflerin daha büyük düşünülmesini sağlıyor. Kişiye kendini kanıtama fırsatı veriyor” (K23).

“Atanamayan veya girişimci olmayı düşünen arkadaşlarımızın işine yarayabilir. Ancak ben girişimci olmayı ve olabileceğimi düşünmediğim için bana bir faydası olduğunu düşünmüyorum” (K26).

“Üniversite öğrencilerinin okulu bitirdikten sonraki tek isteği bir meslek sahibi olmak, para kazanmak ve kendi ayakları üzerinde durabildiğini gösterebilmek olduğu için bu ders çok gerekli. Ayrıca birçok öğrenci istemediği bir bölümü okuduğu ve bölümden ziyade kısa yoldan meslek sahibi olmak istediği için aklındaki fikirleri hayata geçirmek için büyük fırsatlar sağlıyor” (K33).

“Bu dersin küçük yaşlarda verilmesi bireylerin daha küçük yaştan itibaren yaratıcı ve yenilikçi düşünmesini sağlayarak zamanı geldiğinde harika iş fikirleri ortaya çıkarmalarını sağlayabilir. Ancak bizim için biraz geç kalındığını düşünüyorum. Bizim şu anda geçmişe oranla daha dar bir hayal havuzumuz var ve onları gerçekleştirmek istiyoruz. Yine de birçok açıdan faydalı bulduğumu söyleyebilirim. Başlangıçta bana saçma gelse de şimdi etrafımda gördüğüm her şeyden iş fikri merkezli fırsatlar arıyorum” (K36).

“İnsanlar ilkokuldan liseye sürekli bir meslek seçimi peşinde koşar. İlkokulda sorulunca farklı, ortaokulda sorulunca farklı, lisede sorulunca farklı cevaplar vermemizin nedeni hayatın gerçekleri ile tanıştıktan sonra hayallerinden vazgeçmeleri olduğu söylenebilir. İşte bu ders

benim hayallerimin peşinden koşmam gerektiği ve korkmadan bunu gerçekleştirmek için çabalamam gerektiğini girişimci örnekleri ile öğretti diyebilirim“ (K38).

“Aslında yararlı olabilecek bir ders. Fakat biraz geç verildiği için kafamı karıştırıyor. Ben aslında yolumu çoktan çizmeme rağmen girişimcilik diye biraz ilgimi çeken yeni bir yolla tanışmış olmam kafamı karıştırıyor. Bu durum iki yoldan da olmaya neden olabilir. Bu nedenle henüz yolunu çizmemiş bireylere verilirse daha faydalı olacağını düşünüyorum” (K30).

Öğrencilerin girişimcilik dersinin üniversite öğrencilerine katkısına yönelik soruya verdikleri cevapların analizi neticesinde Tablo 4’te yer alan temalar elde edilmiştir. Tablo 4’te elde edilen bilgilere bakıldığında en fazla öne çıkan temaların “Kariyer (Memurluğa) alternatifi”, “İş Fikri bulma ve geliştirme” “Risk almayı aşılama” ve “Özgüven aşılama” olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili öne çıkan diğer temalar ise “Katkısı yok”, “Girişimciliğin tanınması ve önemi” ve “Sevdiği işi yapabilme imkânı” olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Girişimcilik Dersinin Üniversite Öğrencilerine Sağladığı Katkıları Hakkındaki Görüşleri

Elde edilen temalar	Söylem sayısı
Kariyer (Memurluğa) alternatifi	15
İş fikri bulma ve geliştirme	10
Özgüven aşılama	6
Risk almayı aşılama	6
Katkısı yok	5
Girişimciliğin tanınması ve önemi	3
Sevdiği işi yapabilme imkânı	2

Tablo 4’e göre girişimcilik dersi, öğrencileri memur olmaya alternatif bir kariyer seçeneği olarak girişimci olmaya yönlendirmektedir. Ayrıca bu ders öğrencilerin, girişimci için önemli özellikler olarak gösterilen risk alma ve özgüven becerilerini geliştirmesine, girişimci olmayı severek yapabileceği bir iş kurma fırsatı olarak görmesine ve girişimcilik olgusunun tanınmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmada öğrencilere yöneltilen üçüncü soru “Sizce girişimcilik dersinin daha faydalı olabilmesi için neler yapılmalıdır” olmuştur. Öğrencilerin bir kısmının bu konu hakkında bildirdikleri görüşlerinden yapılan alıntılar aşağıdaki gibidir:

“Üniversitedeyken girişimcilik hayatına atılan öğrencilerin belli aralıklarla bizlere konferans vermesi önemli katkı sağlayabilir” (K13).

“Girişimciliğe meraklı olan veya bir iş yeri açmayı düşünen birisi için verimli geçebilir. Ancak benim için durum böyle değil. Ve bu ders benim için gerekli değil. Bu nedenle zorunlu değil de seçmeli olması çok daha iyi olur” (K27).

“Öğrencilerin geliştirdiği iş fikirleri tek tek değerlendirilmeli, uygulamalı projeler yapılmalıdır. Örneğin önceden yapılmış bir girişimcilik örneği bizzat gösterilmeli, öğrenciler bu girişimcilerle buluşturulmalı ve başarılı girişimcilerin katıldığı konferanslar düzenlenmelidir” (K33).

“Girişimci adaylarının bir girişimi kuruluşundan nasıl başarıya ulaştığına kadar geçen süreçte gerekli olan tüm bilgileri öğrenebilmesi için örnek olaylar bolca gösterilmelidir” (K35).

“Düşünülen iş fikrinin uygulanabilirliğini ölçebilmek için daha çok çevreye ihtiyaç var. Merak edilenleri sormak, tecrübelerinden ders çıkarmak ve iş çevrelerindeki insanları tanımak için iyi bir iletişim ağına ihtiyaç var” (K50).

Katılımcıların bu soruya verdikleri cevapların analizi sonucunda elde edilen temalar tablo 4’te gösterilmiştir. Tablo 5’te görüşmecilerin verdikleri cevaplara bakıldığında en fazla öne çıkan temanın “Derse girişimcilerin katılımı” olduğu tespit edilmiştir. Öne çıkan diğer bir temanın da “Girişimci videoları, konferans, örnek vaka ve iş ziyaretleri” olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili tespit edilen diğer temalar ise sırasıyla; “Daha erken yaşlarda verilmeli”, “Öğrencilerin iş fikirlerini takip”, “Ders saatini arttırma”, “İş fikri geliştirme egzersizleri”, “Sınıf içi ekip çalışması” ve “Dersin seçmeli olması” gerektiridir.

Tablo 5. Öğrencilerin Girişimcilik Dersinin Daha Verimli Olmasına Yönelik Görüşleri

Elde edilen temalar	Söylem sayısı
Derse girişimcilerin katılımı	27
Girişimci videoları, konferanslar, örnek vaka ve iş ziyaretleri	18
Daha erken yaşlarda verilmeli	4
Öğrencilerin iş fikirlerini takip	4
Ders saatini arttırma	3
İş fikri geliştirme egzersizleri	5
Sınıf içi ekip çalışması	1
Seçmeli olmalı	1

Tablo 5’e göre girişimcilik dersinin faydasını arttıracak en önemli faktör, girişimcilerin derslere girebilmesini sağlamaktır. Yine bu temalar, gerçek girişimcilik uygulamalarını içeren etkinliklere daha fazla yer verilmesinin girişimcilik dersinin başarılı sonuçlar üretmesine katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcılara yöneltilen son soru ise “Girişimcilik dersinin uzaktan eğitim ile verilebilmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir” olmuştur.

Görüşmecilerden bir kişi hariç tamamı bu dersin uzaktan eğitim ile verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Buna gerekçe olarak da öğrencilerin uzaktan eğitim ile verilen derslere yeterli önemi vermemelerini göstermişlerdir. Bu durumu katılımcılardan K 17 *“Uzaktan eğitim yoluyla aldığımız dersleri sınavlardan önce sisteme girip devamsızlıktan kalmamak için tüm ders videolarını yarım yamalak izleyerek %100 yapıyoruz. Bununla birlikte hocanın olmadığı ve etkileşimde bulunamadığımız bir girişimcilik dersinden beklenen gerçekleşmeyecektir. Bu nedenle girişimcilik dersi için uzaktan eğitim yönteminin uygun olmadığını düşünüyorum”* şeklinde ifade etmiştir. Benzer bir şekilde K 13 konu ile ilgili görüşlerini *“Dersler uzaktan eğitim yoluyla verildiğinde öğrenciler derslere canlı katılmadan sadece ders videolarını izlemektedirler. Böyle olursa iş fikirlerinin tartışılması, değerlendirilmesi mümkün olmaz”* şeklinde dile getirmiştir.

Girişimcilik dersinin uzaktan eğitim ile verilmesi durumunda birtakım faydalar sağlayacağını ancak yüz yüze verilmesi ile daha verimli olacağını belirten K 35 konu ile ilgili fikirlerini *“Uzaktan eğitimle verilmesi, öğrencilerin her coğrafik konumdan derse kolaylıkla ulaşmasına, dersin bilgi kaynaklarına rahat ulaşabilme, sanal ortamda bilgi ve araştırmaya yönlendirme gibi önemli faydalar sağlayabilir. Ama yine de verimli olamayacağını düşünüyorum”* diyerek ifade etmiştir. Uzaktan eğitim ile zaman ve ulaşım tasarrufu sağlanabileceğini ancak yüz yüze eğitim kadar yararlı olmayacağını görüşmecilerden K 19 *“Uzaktan eğitimle verilmesi durumunda, zamanı kısıtlı olan ve belli bir düzen*

kurup da o düzeni bırakmak istemeyen öğrenciler için faydalı olabilir. Yine bu yöntem ulaşım gibi birtakım harcamaların yapılmasını azalttığı için ve internetin olduğu her yerden ulaşma imkânı nedeniyle tercih edilebilir. Ancak bu ders için yüz yüze eğitimin daha iyi sonuç almayı sağlayacağını düşünüyorum” şeklinde dile getirmiştir. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin elde edilen veriler Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Girişimcilik Dersinin Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Verilmesine Yönelik Görüşleri

Elde edilen temalar	Frekans
Verilmeli	1
Verilmemeli	51

Tablo 6’da yer alan temalar, girişimcilik dersinin mutlaka yüz yüze eğitim şeklinde verilmesi gerektiğini göstermektedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada memurluğa odaklanmış üniversite öğrencilerinin girişimcilik dersine olan yaklaşımlarının ve bakış açılarının tespit edilerek girişimcilik dersinin değerlendirilmesi ve dersin gerekliliğinin sorgulanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tek amaçları kamuya atanmak olan ve girişimcilik dersi alan öğrenciler ile nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen ilk soru, ders hakkındaki görüşlerine yöneliktir. Öğrencilerin soruya verdikleri cevapların analizinden; girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarma, hayalleri gerçekleştirme fırsatı, vizyonu değiştirme, kendi işini kurabilme, herkese verilmeli, ülkemize daha çok fayda, yenilikçi düşünmeyi aşılama, cesaret, girişimci ruhu ortaya çıkarma, kendini kanıtlama fırsatı, yeteneklerin farkına varılması ve fırsatları arama ve bulma, temaları elde edilmiştir. Buna göre, girişimcilik dersi bireylerin girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarma, hayallerini gerçekleştirme fırsatı, vizyonlarını girişimcilik açısından olumlu yönde değiştirme ve kendi işlerini kurabileceklerine dair algı veya kanaat oluşturmaya önemli katkılar sağlamaktadır. Girişimcilik dersi ayrıca; girişimci olmanın memur olmaya göre ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmaya daha fazla katkı sağlayabileceğini öğretme, girişimci olmaya yönelik cesareti arttırma, önemli faydalar sağlayabildiği için dersin herkese verilmesi gerektiği, girişimci ruhu ortaya çıkardığı, kendini kanıtlama fırsatı verdiği, yeteneklerin farkına varılmasına katkı sağladığı, bireyleri sürekli çevresindeki iş fırsatlarını aramaya yönelttiği ve zorluklarla karşılaşıldığında hedeflerden vazgeçmemek gerektiğine yönelik önemli kazanımlar sağlamaktadır.

Katılımcıların birinci soruya verdikleri cevapların analizi neticesinde elde edilen bu sonuçlar, Pazarcık ve Aydın (2015) girişimcilik temelli tasarlanan derslerin öğrencilerin girişimci eğilim ve davranışları üzerinde doğrudan pozitif etki oluşturduğunu tespit ettikleri bulgular ile desteklenmektedir. Bu çalışmadan elde ettiğimiz sonuçlar ayrıca Sánchez, (2013) girişimcilik eğitiminin bir iş kurma niyeti ve girişimcilik yetkinliklerini arttırdığına yönelik elde ettiği bulgular ile paralellik göstermektedir. Elde ettiğimiz sonuçlar, Sánchez (2011) girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimci özelliklerini ve girişimci olma niyetlerini arttırdığını tespit ettiği çalışmasının sonuçları ile paralellik göstermektedir. Yine öğrencilerin girişimcilik dersine yönelik görüşlerine yönelik elde ettiğimiz sonuçlar, Izedonmi ve Okafor (2010) öğrencinin girişimcilik eğitimine maruz kalmasının, öğrencilerin girişimcilik niyetleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ortaya koyduğu çalışmanın sonuçları ile desteklenmektedir.

Çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen ikinci soru ise girişimcilik dersinin üniversite öğrencilerine sağladığı katkıya yöneliktir. Bu soruya verilen cevaplardan elde edilen temalara göre,

girişimcilik dersi üniversite öğrencilerine en çok kariyer (memurluğa) alternatifi oluşturabilme ve iş fikri bulma ve geliştirmeye ilişkin fayda sağlamaktadır. Girişimcilik dersinin üniversite öğrencilerine katkısına yönelik tespit edilen diğer temalar sırasıyla; risk alma ve özgüven kazandırma, girişimciliğin tanınması ve öneminin anlaşılması ve bireyin sevdiği işi yapabilme imkânıdır. Buna göre girişimcilik dersi, en son fayda sağlayacağı düşünülen bir kitleye bile (memur olma) önemli katkılar sağlamaktadır. Bu sonuç üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönelik olumlu algılara sahip olduklarını, girişimci olmaya niyetlendikleri, memur olamamaları durumunda girişimci olmaya hevesli olduklarını ve nitelikli iş fikri geliştirmeye yöneldiklerini göstermeleri açısından önemlidir.

Katılımcıların ikinci soruya verdikleri cevapların analizi neticesinde elde edilen bu sonuçlar, Akın ve Demirel (2015) girişimcilik eğitiminin öğrencilerin kendi işlerini kurma algılarını olumlu etkilediğine yönelik sonuçları ve Sezer (2013) girişimcilik dersi alanlarda, girişimcilik kariyerine yönelimin almayanlara göre daha yüksek olduğuna yönelik bulguları ile desteklenmektedir. Benzer bir şekilde bu sonuçlar Büyükyılmaz, Karakaya ve Yıldırım (2015) öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarma konusunda üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin önemli bir rolünün bulunduğuna yönelik tespitleri ile Tuncer ve Doğan'ın (2018) girişimcilik eğitiminin öğrencileri farklı açılardan etkilediği ve onlara yeni bilgi ve beceriler kazandırdığına yönelik elde ettiği sonuçlarına paralellik göstermektedir. Yine Patır ve Karahan'ın (2010) girişimcilik eğitimi alanların kendi iş yerini kurmaya daha yatkın olduğuna yönelik elde ettikleri bulgular ile paralellik göstermektedir.

Girişimcilik dersinin daha verimli olabilmesi için tespit edilen temalara göre, öğrencilerin en çok girişimcilerin derslere katılımının sağlanmasına vurgu yaptıkları görülmektedir. Konu ile ilgili öne çıkan diğer iki önemli tema ise girişimcilerin başarı ve başarısızlık hikâyelerine yönelik daha fazla video ve girişimcilik dersinin daha erken yaşlarda verilmesine yönelik olmuştur. Ayrıca öğrencilerin iş ziyaretleri yapması, girişimcilerin katıldığı konferanslar, öğrencilerin tespit ettikleri iş fikirlerini takip etme, örnek girişimcilik vakaları, girişimcilik dersinin saatini arttırma, iş fikri geliştirme egzersizleri ve dersin seçmeli olması gerektiğine yönelik öneriler yapılmıştır. Katılımcıların üçüncü soruya verdikleri cevapların analizi neticesinde elde edilen bu sonuçlar, Alparslan, Bozkurt ve Aydoğdı (2017) ile Özdemir (2017) çalışmalarından elde ettikleri sonuçlar ile örtüşmektedir.

Katılımcılara yöneltilen son soru ise girişimcilik dersinin uzaktan verilmesine yönelik olmuştur. Katılımcılardan bir kişi hariç tamamı girişimcilik dersinin uzaktan eğitim yoluyla verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimin zaman, mekân ve birtakım ekonomik katkılarının olabileceğini ancak yüz yüze ders işlenmesinin daha etkin sonuçlar alınması için şart olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak girişimcilik dersinin, tek amaçları memur olmak olan örneklemimizdeki üniversite öğrencilerinden büyük çoğunluğunun girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak düşünmelerine, girişimcilik ile ilgili bilgi ve becerilerinin gelişimine, yeteneklerinin farkına varmalarına, nitelikli iş fikri geliştirmeye yönelmelerine, girişimcilik ile ilgili pozitif bir algıya sahip olmalarına ve girişimcilik niyetlerini geliştirmelerine güçlü bir şekilde katkı sağladığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen öneriler üç temel başlıkta toplanabilir:

- Girişimcilik eğitimi bölüm ayırt etmeksizin tüm üniversite öğrencilerine verilmesi
- Dersin daha verimli olabilmesi için girişimcilerin derse katılımı, iş ziyaretleri ve vaka çalışması gibi uygulamaya dönük faaliyetlerin eklenmesi ve arttırılması
- Uzaktan eğitim seçeneği öğrenciler tarafından benimsenmediği için girişimcilik dersi yüz yüze eğitim yöntemi ile verilmeye devam edilmesi

Çalışmamızın veri kümesinin çok sınırlı olması ve katılımcıların çoğunluğunun kadın öğrenci olması nedeniyle sonucu genelleştirmek mümkün görünmemektedir. Bu yönüyle üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimlerine yönelik daha kapsamlı bir veri kümesi ve gelecekte yapılacak araştırmaların öğrencilerin mezun olduktan sonraki yıllarda iş hayatı ile ilişkisine yönelik yapılması durumunda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alparslan, A., Bozkurt, Ö. Ç. ve Aydoğdı, A. (2017). Etkin Bir Girişimcilik Eğitim İçeriği Tartışması: Akademisyenler, Girişimciler ve Öğrenciler Üzerinde Saha Araştırmaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi (MAKUUBD)*, 1(1), 51-63.
- Akın, H. B. ve Demirel, Y. (2015). Entrepreneurship Education and Perception Change: The Preliminary Outcomes of Compulsory Entrepreneurship Course Experience in Turkey. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 15-26.
- Aksel, İ. ve Bağcı, Z. (2016). Girişimcilik Eğilimi: Bir Kamu Üniversitesinin İİBF’inde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinde Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7(5), 2120-2133.
- Balaban, Ö. ve Özdemir Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 133-147.
- Barba-Sánchez, V. ve Atienza-Sahuquillo, C. (2017). Entrepreneurial Intention Among Engineering Students: The Role of Entrepreneurship Education. *European Research on Management and Business Economics*, 24(1), 53-61.
- Bozkurt, Ö., Aslan, Z. ve Göral, M. (2011). *Yükseköğretimde Verilen Girişimcilik Eğitiminin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Teknik Program ve Sosyal Program Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011), İstanbul, 27-29 Mayıs.
- Büyükyılmaz, O., Karakaya, A. ve Yıldırım, C. (2015). Girişimcilik Eğitimi Alan Bireylerin Demografik Özellikleri Açısından Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklar. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), 105-125.
- Byabashaija, W. ve Isaac K. (2011). The Impact of College Entrepreneurial Education on Entrepreneurial Attitudes and Intention to Start a Business in Uganda, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 16(1), 127-144.
- Duran, C., Büber, H. ve Gümüştekin, G. E. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 33-56.
- Doğan, E. (2015). The Effect of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intentions Of University Students in Turkey. *Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi*, (23), 79-93.
- Ebewo, P. E., Rugimbana, R. ve Shambare, R. (2017). Effects of Entrepreneurship Education on Students’ Entrepreneurial Intentions: A Case of Botswana. *Management*, 5(4), 278-289.
- Ekici, E. ve Turan, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi: Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 26(1), 201-215.

Özdemir, Ş. (2019). Memurluğa Odaklanmış Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(37), 101-114.

- Eren, A. S. (2016). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Nicel Bir Araştırma. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 1(5), 97-128.
- Fayolle, A., Gailly, B. ve Lassas-Clerc, N. (2006). Effect and Counter-Effect of Entrepreneurship Education and Social Context on Student's Intentions. *Estudios de economía aplicada*, 24(2), 509-524.
- Honig, B. (2004). Entrepreneurship Education: Toward A Model of Contingency-Based Business Planning. *Academy of Management Learning and Education*, 3(3), 256-273.
- Hussain, A. ve Norashidah, D. (2015). Impact of Entrepreneurial Education on Entrepreneurial intentions Of Pakistani Students. *Journal of Entrepreneurship and Business Innovation*, 2(1), 43-53.
- Işıkoğlu, N. (2005). Eğitimde Nitel Araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 158-165.
- Izedonmi, P. F. ve Okafor, C. (2010). The Effect of Entrepreneurship Education on Students' Entrepreneurial Intentions. *Global Journal of Management and Business Research*, 10(6), 49-60.
- Kalyoncuoğlu, S., Aydın, B. ve Göksel, A. (2017). The Effect of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention: An Experimental Study on Undergraduate Business Students. *Journal of Management Research*, 9(3), 72-91.
- Kerse, G., Babadağ, M. ve Kerse, Y. (2017). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Girişimsel Öz-Yetkinliğin Aracı Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(4), 633-656.
- Lorz, M., Susan, M. ve Thierry V. (2013). Entrepreneurship Education: A Systematic Review of the Methods in Impact Studies. *Journal of Enterprising Culture*, 21(2), 123-151.
- Mueller, S. (2011). Increasing Entrepreneurial Intention: Effective Entrepreneurship Course Characteristics. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 13(1), 55-74.
- Özdemir, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi. *SDÜ İİBF Dergisi*, 1(20), 41-65.
- Özdemir, Ş. (2017). *Devlet ve Piyasa İkileminde Girişimcilik ve Türkiye'de Girişimcilik eğitiminde Devletin Rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Patır, S. ve Karahan, M. (2010). Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-44.
- Patricia, P. ve Silangen, C. (2016). The Effect of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention in Indonesia. DeReMa (Development Research of Management): *Jurnal Manajemen*, 11(1), 67-86.
- Pazarcık, Y. ve Aydın, E. (2015). Girişimcilik Temelli Ders Tasarımının Öğrencilerin Girişimci Eğilim Ve Davranışlarına Etkisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Deneysel Bir Çalışma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 10(2), 126-146.

Özdemir, Ş. (2019). Memurluğa Odaklanmış Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(37), 101-114.

Sağlık İstatistikleri (2002). 03.12.2019 tarihinde <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/23523,2002-yili9pdf.pdf?0> adresinden erişilmiştir.

Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporu (2018). 03.12.2019 tarihinde <https://sgb.saglik.gov.tr/Dkmanlar/TC%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu%202018.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Salik, N. ve Kaygın, E. (2015). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(13), 145-162.

Sánchez, J. C. (2011). University Training for Entrepreneurial Competencies: Its Impact on Intention of Venture Creation. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(2), 239-254.

Sánchez, J. C. (2013). The Impact of an Entrepreneurship Education Program on Entrepreneurial Competencies and Intention. *Journal of Small Business Management*, 51(3), 447-465.

Sarıtaş, A. ve Duran, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 147-165.

Sezer, C. (2013). Kariyer Olarak Girişimcilik ve Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörlerin İçerik Analizi ile Belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 49-60.

Sultan, M. F., Maqsood, A., Student, K. A. S. B., ve Shrif, H. M. (2016). Impact of Entrepreneurial Education on Students Entrepreneurial Intentions. *KASBIT Business Journals (KBJ)*, 9(1), 131-153.

Tanrıverdi, H., Bayram, G. N. ve Alkan, M. (2016). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Girisimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), 1-29.

Tuncer, M., ve Doğan, S. (2018). Girişimcilik Eğiliminde Eğitimin Etkisi: Turizm İşletmeciliği Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2), 97-108.

Von Graevenitz, G., Harhoff, D. ve Weber, R. (2010). The Effects of Entrepreneurship Education. *Journal of Economic Behavior ve Organization* 76(1), 90-112.